



Eco Reest

**Nij Djipstrjitte 15 – 45 (fase 2) en
Nij Djipstrjitte 2 – 42, 1 – 13,
Lynbaenstrjitte 2 – 16 en
Friesmastrjitte 1 – 9 (fase 3) te
Grou**

Monitoringsonderzoek gierzwaluwen

Kenmerk: 231656

Rapport

KANTOOR ALMERE

Landdrostdreef 124
1314 SK Almere
T 036 8200376

KANTOOR GRONINGEN

Friesestraatweg 213 A-D
9743 AD Groningen
T 0596 633355

KANTOOR HOOGEVEEN

Elbe 2
7908 HB Hoogeveen
T 0528 373982

project Monitoringsonderzoek gierzwaluwen **kenmerk** 231656
Nij Djipstrjitte 15 – 45 (fase 2) en Nij Djipstrjitte 2 – 42, 1 – 13,
Lynbaenstrjitte 2 – 16 en Friesmastrjitte 1 – 9 (fase 3)
Grou

versie rapport versienummer datum reden vervallen
1.0 20 november 2024 Vigerende versie

projectleider J. Kamps (Janien)

auteur M.A. Hoks (Martina)

controle en vrijgave J. Kamps (Janien)

paraaf



opdrachtgever Provincie Fryslân

Postbus 20120

8900 HM LEEUWARDEN

contactpersoon K. Mulder

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van monitoringsonderzoek gierzwaluwen dat is uitgevoerd ter plaatse van Nij Djipstrjitte 15 – 45 (fase 2) en Nij Djipstrjitte 2 – 42, 1 – 13, Lynbaenstrjitte 2 – 16 en Friesmastrjitte 1 – 9 (fase 3) te Grou, in opdracht van Provincie Fryslân. Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen. De gebruikte foto's zijn afkomstig van Eco Reest, tenzij anders vermeld.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is, de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken en het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt.

© 2024 Eco Reest BV.

Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren: Eco Reest 2024 Monitoringsonderzoek Nij Djipstrjitte 15 – 45 (fase 2) en Nij Djipstrjitte 2 – 42, 1 – 13, Lynbaenstrjitte 2 – 16 en Friesmastrjitte 1 – 9 (fase 3) te Grou, kenmerk 231656, d.d. 20 november 2024

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Kwaliteitsborging	4
1.3	Wettelijk kader	5
1.3.1	Bescherming soorten van de Vogelrichtlijn	5
1.4	Leeswijzer	5
2.	Projectgebied	6
3.	Onderzoeksopzet	9
3.1	Monitoring permanente compensatie	9
3.2	Omgevingscheck	12
4.	Resultaten van de monitoring	14
4.1	Monitoring permanente compensatie	14
4.2	Omgevingscheck hotspots	15
5.	Conclusie	21
5.1	Monitoring permanente compensatie	21
5.2	Monitoring hotspots	21
6.	Advies	22
6.1	Verantwoording	22
	Geraadpleegde bronnen	23

1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek en het wettelijk kader.

1.1 Aanleiding en doel

Van Wijnen Gorredijk B.V. voert de werkzaamheden namens Elkie in vijf fases sloop en nieuwbouwwerkzaamheden uit in Grou. Omdat onder de dakpannen van deze woningen (onder andere) 146 nesten van gierzwaluw zijn aangetroffen (Eco Reest rapport 161840, 2017), was voor de werkzaamheden een ontheffing van (destijds) de Wet natuurbescherming nodig. Deze is door de provincie Friesland verleend (kenmerk 01750566, d.d. 10 april 2020) onder voorwaarden voor de aanwezige nestlocaties van gierzwaluw gemitigeerd moet worden en dat deze mitigatie gemonitord moet worden tot en met 2023.

Na de eerste twee jaren monitoring is gebleken dat de geplaatste kasten en dakpannen niet of nauwelijks door gierzwaluw werden gebruikt. In het broedseizoen van 2022 en 2023 zijn lokgeluiden ingezet om gierzwaluw naar de nieuwe nestplaatsen te leiden. Ook in 2022 en 2023 zijn slechts lage aantallen gierzwaluwen in de inbouwkasten en de tijdelijke kasten in de omgeving vastgesteld. Daarom heeft de provincie Friesland de wens te kennen gegeven door te gaan met de monitoring aan de nieuwbouw in (in elk geval) fase 2 en 3 en dit aan te vullen met het in kaart brengen van de huidige situatie van gierzwaluw in Grou. Dit rapport doet verslag van de aanvullende monitoring. Deze gegevens kunnen in de toekomst gebruikt worden om gierzwaluwpopulatie in Grou te beschermen of zelfs te versterken.

1.2 Kwaliteitsborging

Eco Reest BV streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren:



Eco Reest Holding BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2015", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en gebouwen met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten op het gebied van bodemonderzoek en -sanering, ecologie, asbestinventarisaties en sloopbegeleiding.

Eco Reest BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Dit onderzoek en advies is tot stand gekomen onafhankelijk van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en is gemachtigd gebruik te maken van de vergunningen en correspondentie met bevoegde gezagen van het Netwerk Groene Bureaus met betrekking tot de Omgevingswet.

1.3 Wettelijk kader

Voor de bescherming van natuurwaarden is de Omgevingswet (Ow) van toepassing. De Ow regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, beschermde soorten en houtopstanden. Daarnaast zijn ook bijzondere natuurgebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) relevant. De volledige wetstekst is hier te vinden: <https://wetten.overheid.nl>. De regels voor natuur zijn (voornamelijk) uitgewerkt in het Besluit activiteiten leefgebied (Bal) en het Besluit kwaliteit leefgebied (Bkl).

1.3.1 Bescherming soorten van de Vogelrichtlijn

De gierzwaluw is een beschermde inheemse vogelsoort als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, en is zodoende beschermd op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g van de Ow.

- ✂ Op grond van artikel 11.37.1 lid a van het Bal is het verboden om vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te doden of te vangen.
- ✂ Op grond van artikel 11.37.1 lid b van het Bal is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder lid a te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- ✂ Op grond van artikel 11.37.1 lid d van het Bal is het verboden vogels als onder lid a opzettelijk te storen.
- ✂ Op grond van artikel 11.37.3 het Bal is het verbod, bedoeld in lid d van artikel 11.37.1, niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het nest van een vogel, zoals bedoeld in artikel 11.37.1 lid b van het Bal is de plaats die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen. Vanaf het moment dat de soort nest-indicerend gedrag vertoont, zoals het baltsgedrag en het aanslepen van nestmateriaal tot het moment dat de jongen zelfstandig zijn, is het niet toegestaan het nest te verwijderen of de broedlocatie ongeschikt te maken. Niet alleen het nest zelf maar ook de ecologisch functionele omgeving rond het nest valt onder de reikwijdte van de bescherming van artikel 11.37.1 lid b. Het gaat om de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Dit betekent ook dat activiteiten die het nest niet fysiek aantasten, maar wel de ecologisch functionele omgeving aantasten verboden kunnen zijn. Dit is het geval als het broedsucces negatief beïnvloed wordt. Bijvoorbeeld als een broedvogel zijn nestplek permanent verlaat. De aard en omvang van de ecologisch functionele omgeving verschilt per vogelsoort.

Artikel 11.37.1 lid b van het Bal is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. Een aantal vogelsoorten maakt het gehele jaar gebruik van hun nest of zijn niet in staat zelf een nieuw nest te maken. Nesten van deze soorten, waaronder huismus en gierzwaluw, zijn jaarrond beschermd. Dit houdt in dat ook buiten het broedseizoen de nesten beschermd zijn en niet mogen worden vernield of weggehaald.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het projectgebied besproken. Hoofdstuk 3 bevat een onderzoeksopzet. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. De effectbeoordeling van de resultaten staat in hoofdstuk 5. Besloten wordt met hoofdstuk 6, waarin besproken wordt welke juridische vervolgstappen aan de orde zijn voor het project.

2. Projectgebied

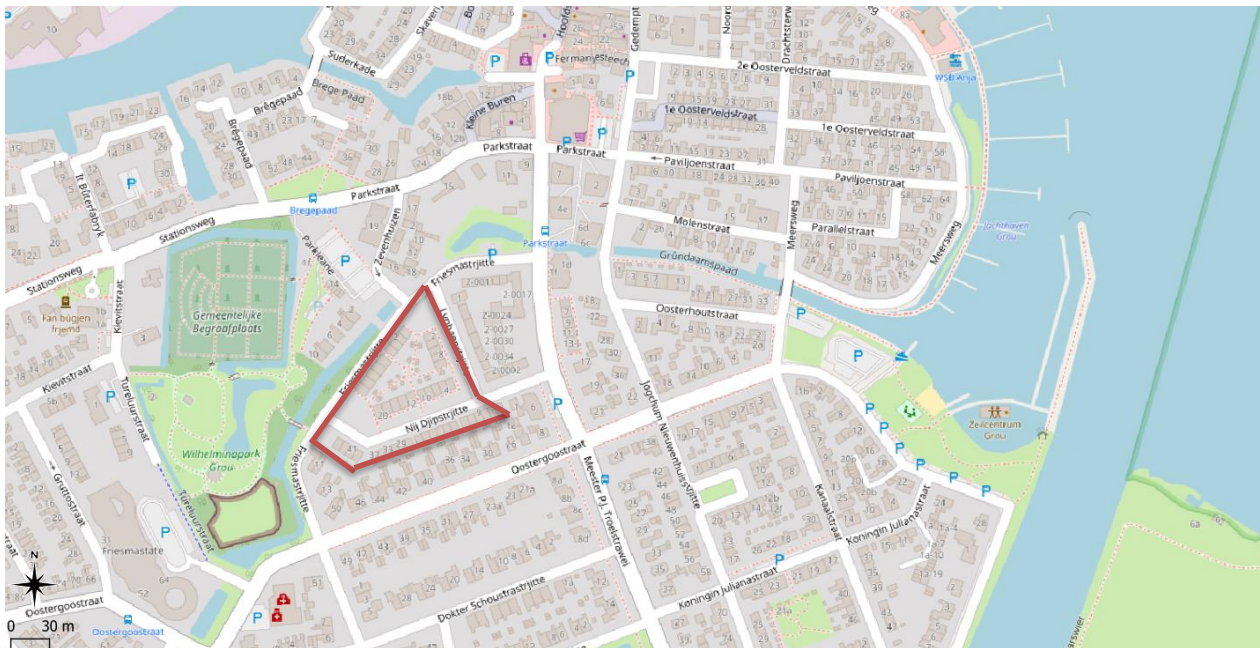
De monitoring van het gebruik van de aangebrachte voorzieningen voor gierzwaluw wordt uitgevoerd bij de nieuwbouw van fase 2 en 3 te Grou (figuur 2.1):

- 📍 Nieuwbouw fase 2
 Nij Djipstrjitte 15 – 45
- 📍 Nieuwbouw fase 3
 Nij Djipstrjitte 2 – 42 en 1 – 13
 Lynbaenstrjitte 2 – 16
 Friesmastrjitte 1 – 9

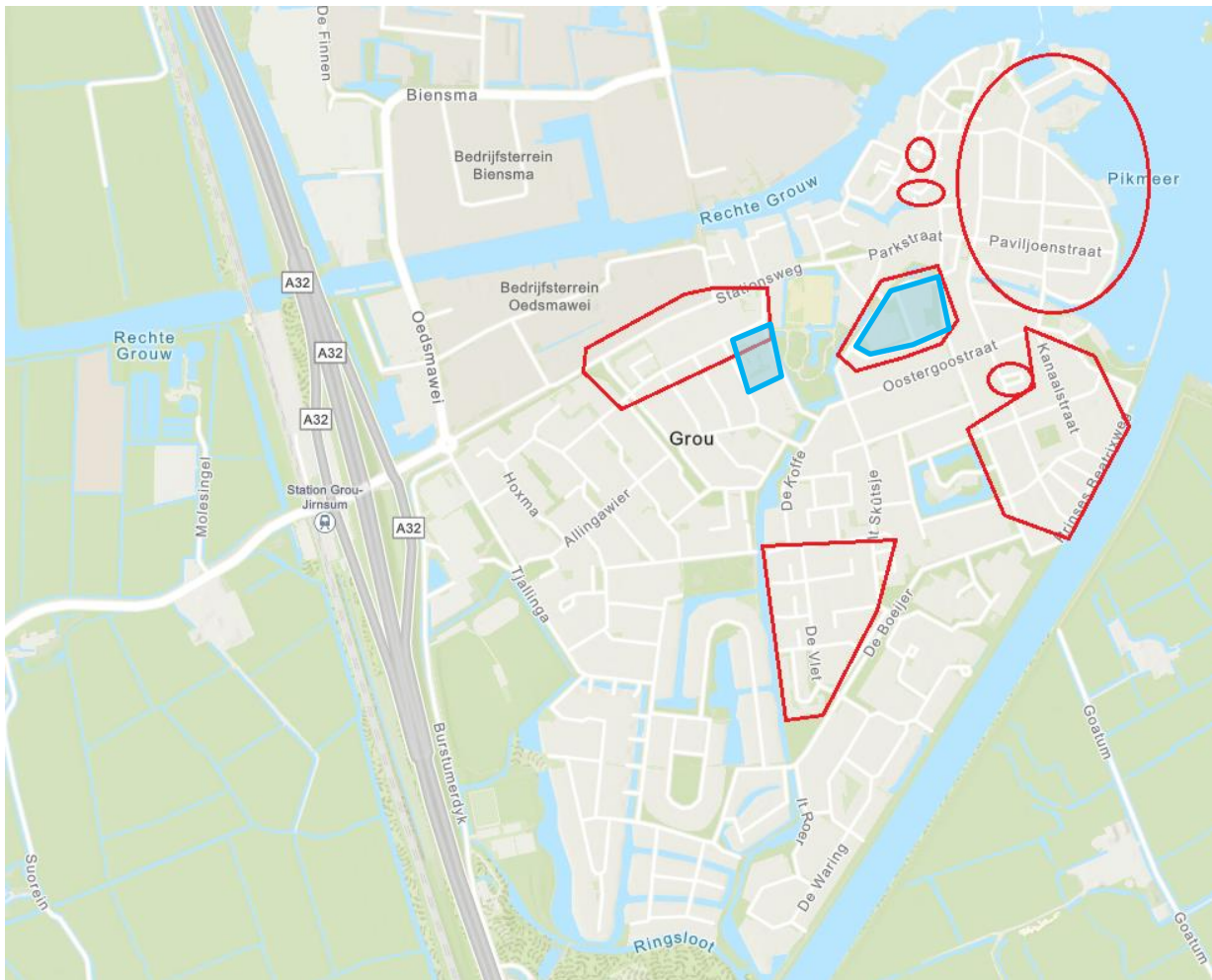
In fase 2 zijn in drie kopgevels inbouwkasten aanwezig (Nij Djipstrjitte 15, 27 en 39, figuur 2.3). Daarnaast zijn gierzwaluwpannen aangebracht over de gehele lengte van de daken op de drie reeds gerealiseerde blokken in fase 2.

In fase 3 zijn vijf kopgevels met inbouwkasten aanwezig (Nij Djipstrjitte 2 en 12, Lynbaenstrjitte 2 en Friesmastrjitte 1 en 5). Daarnaast zijn hier eveneens gierzwaluwpannen aangebracht over de gehele lengte van de vier blokken.

De omgevingscheck is uitgevoerd binnen de bebouwde kom van Grou. De nadruk lag hierbij op uit het verleden door Fûgelwacht Grou vastgestelde kolonielocaties (hotspots figuur 2.2.).



Figuur 2.1 Ligging nieuwbouw fase 2 en 3 (rood omkaderd) te Grou.



Figuur 2.2 Bekende locaties met grotere concentraties gierwaluwen (hotspots) vanuit de Fûgelwacht Grou (2014), rood omlijnd. Ook weergegeven: fase 1, 2 en 3 van de nieuwbouw, blauw omlijnd (fase 4 en 5 zijn ten tijde van het onderzoek nog niet gerealiseerd).



Figuur 2.3 Inbouwkasten voor gierwaluw en gierwaluwpennen in een van de nieuwbouwwoningen in fase 2.

3. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk zijn de methoden van het veldonderzoek beschreven.

3.1 Monitoring permanente compensatie

Aanpak monitoring en inzet geluidsdragers

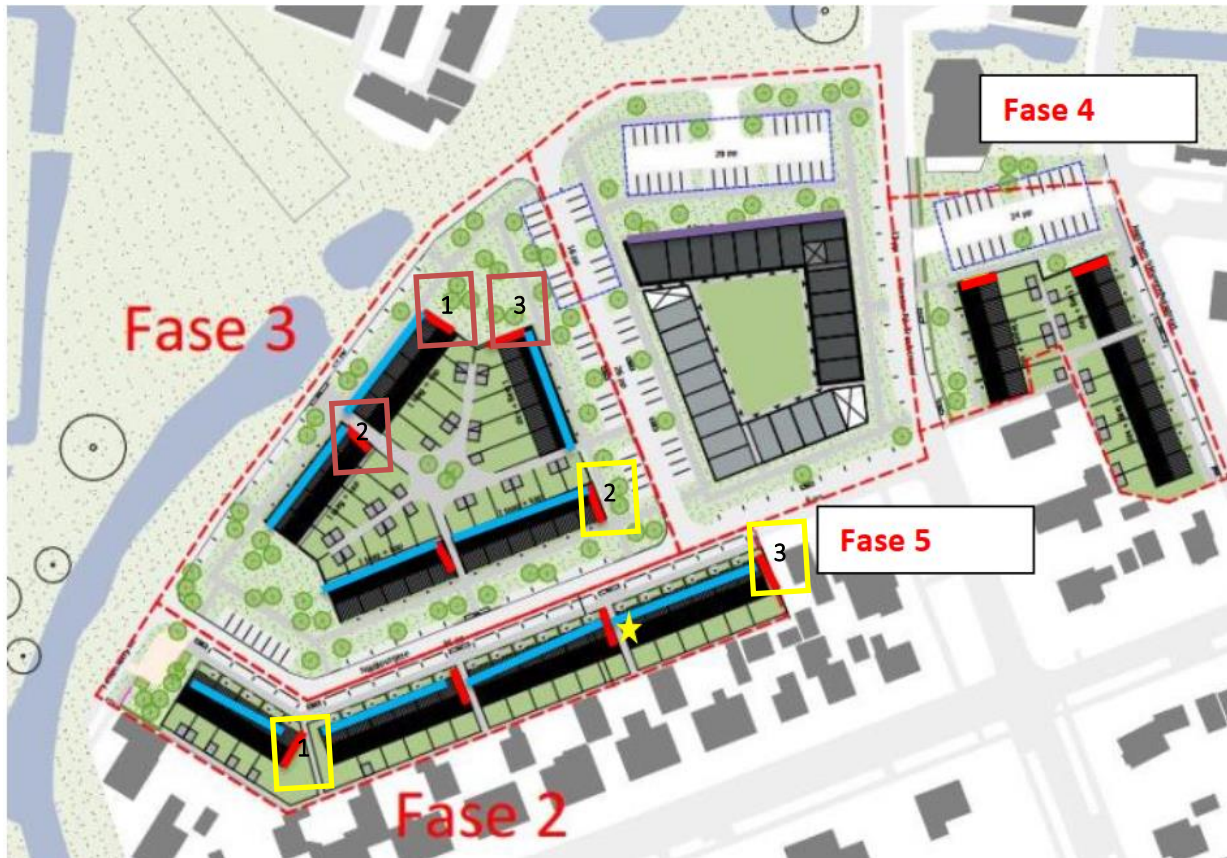
Gebaseerd op de instructies van Gierzwaluwbescherming Nederland en het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2022) zijn voor 2024 de volgende uitgangspunten aangehouden voor de monitoring van de gierzwaluwkasten:

- ✂ Er zijn geluiden afgespeeld vanaf half mei afgespeeld, net nadat de gierzwaluwen teruggekeerd zijn naar Nederland, en van half juni tot half juli (om jonge vogels te lokken);
- ✂ De geluiden zijn dagelijks met tussenpozen afgespeeld tussen 08.30 uur en 13.00. Hiertoe is een automatische speler met een tijdklok gebruikt;
- ✂ Het geluid was tot op een afstand van 50 meter, zonder vervorming hoorbaar.
- ✂ Na een week is gemonitord of gierzwaluwen reageren op de geluiden. Op locaties waar alternatieve nestlocaties in gebruik zijn is het afspelen van de geluiden gestaakt. Wanneer de locaties niet in gebruik waren, zijn de geluiden nog een week langer afgespeeld. Daarna is wederom gemonitord of de locaties in gebruik zijn genomen door gierzwaluw;
- ✂ Los van de resultaten zijn de geluidskasten na twee weken verplaatst naar een andere geschikte kopgevel.

Werkwijze geluidsdragers

- ✂ Er zijn twee lokinstallaties gebruikt met een tijdklok en zonnepaneeltjes.
- ✂ De geluidsdragers zijn verdeeld over de blokken in fase 2 en 3 van de nieuwbouw, conform figuur 3.1. Hierbij is gezocht naar de locaties waar de geluiden de meeste meerwaarde hebben. Dit zijn de plekken met een zo gunstig mogelijke positie voor wat betreft oriëntatie en uitvliegruime. Derhalve is de geluidsdrager in fase 3 eenmaal aan een blok in fase 2 geplaatst;
- ✂ Er zijn tussen 08:30 en 13:00 twee keer één uur lokgeluiden afgespeeld;
- ✂ De geluidsdrager is bevestigd vlak naast ingang tot kasten aan de muur (figuur 3.2).
- ✂ Bevestiging voor de eerste monitoringsronde is zo snel mogelijk gebeurd na het moment dat de eerste gierzwaluwen in Nederland zijn waargenomen, namelijk op 7 mei 2024;
- ✂ De geluidsdrager bleef minimaal een week hangen, vervolgens is op 13 mei, 21 mei en 4 juni 2024 gecontroleerd of gierzwaluwen op de geluiden reageren;
- ✂ De geluidskasten zijn 7 juni 2024 verplaatst naar de tweede locatie binnen dezelfde fase;
- ✂ Na ruim een week (17 juni 2024) heeft een monitoringsronde plaatsgevonden.
- ✂ Vervolgens is op 21 juni 2024 wederom een monitoringsronde uitgevoerd en zijn de geluidsdragers dezelfde dag verplaatst naar de derde locatie binnen dezelfde fase.
- ✂ Na een week (op 2 juli 2024) is op locatie 3 een monitoringsronde uitgevoerd.
- ✂ Een monitoringsronde duurde minimaal een uur en is uitgevoerd bij de gevel waar de kast is geplaatst en de directe omgeving, op het moment dat de geluiden afgespeeld zijn;
- ✂ De geluidsdragers zijn op 8 juli 2024 verwijderd.

Een overzicht van de data waarop de geluidsdragers geplaatst zijn en de monitoring is uitgevoerd is ook weergegeven in tabel 3.1.



Figuur 3.1: Fase 2 en 3. Locaties inbouwkasten gierzwaluw: rode lijnen. Locaties gierzwaluwdakpannen: blauwe lijnen. Extra gele ster: 10 extra (triple) inbouwkasten. Nummers bij deze kopgevels geven de periode van plaatsing van de lokinstallatie weer: 1: 7 mei 2024. 2: 7 juni. 3: 2 juli. Lokkast voor fase 2 = geel omrand. Lokkast voor fase 3 – rood omrand.



Figuur 3.2 Geluidsdrager met bijbehorend zonnepaneel aan een kopgevel.

Het onderzoek naar de permanente compensatie heeft op de volgende data en bij de onderstaande weersomstandigheden plaatsgevonden:

Tabel 3.1 Uitgevoerde onderzoeksronde permanente compensatie

Ronde*	Datum (2024)	Zon op/onder	Begintijd	Eindtijd	Temp (°C)	Wind (Bft)	Bewolking	Neerslag	Veldwerkers
Plaatsing geluidsdragers locaties 1	7 mei	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Monitoring	13 mei	21:22	20:30	22:00	20	3	Licht bewolkt	Droog	1
Monitoring	21 mei	21:35	20:35	22:05	18	3	Geheel bewolkt	Droog	1
Monitoring	4 juni	21:52	20:50	22:35	15	3	Zwaar bewolkt	Droog	1
Verplaatsen geluidsdragers naar locaties 2	7 juni	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Monitoring	17 juni	22:01	21:00	22:40	15	3	Half bewolkt	Droog	1
Monitoring	21 juni	22:02	21:00	22:40	15	2	Geheel bewolkt	Droog	1
Verplaatsen geluidsdragers naar locaties 3	21 juni	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Monitoring	2 juli	22:05	20:35	22:35	15	3	Geheel bewolkt	Droog	1
Weghalen geluidsdragers	8 juli	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

3.2 Omgevingscheck

Aan het begin van het seizoen is er één fietsronde uitgevoerd met twee personen, waarbij gericht is gekeken naar hotspots die bekend waren uit het verleden (Fûgelwacht Grou, 2014). Hierbij is gekeken of zich nog steeds concentraties gierzwaluwen op die plekken bevinden. Naar aanleiding van deze fietsronde zijn (potentiële) nieuwe hotspots aangemerkt (figuur 3.1), waarna er twee rondes zijn uitgevoerd waarbij gericht is geteld op deze locaties:

- ✂ Bij de eerste telronde is met twee personen een fietsronde uitgevoerd. Hierbij zijn de 1^e Oosterveldstraat en de Drachtsterweg geïventariseerd.
- ✂ Bij de tweede ronde zijn tien mensen ingezet. Eén hiervan is op de fiets in het gebied tussen de Tsjalk en de Boeijer geweest. De overige negen mensen zijn (te voet) verdeeld over de straten binnen de hotspots aan de J. Nieuwenhuisstrjitte, het centrumgebied, de oudbouw aan de Friesmastrjitte / Troelstawei en de nieuwbouw van fase 2 en 3.

De telrondes zijn tussen 1 juni en 15 juli uitgevoerd, tussen circa anderhalf uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsondergang

Het onderzoek van de omgevingscheck heeft op de volgende data en bij de onderstaande weersomstandigheden plaatsgevonden:

Tabel 3.2 Uitgevoerde onderzoeksrondes omgevingscheck

Ronde	Datum	Zon onder	Begintijd	Eindtijd	Temp (°C)	Wind (Bft)	Bewolking	Neerslag	Veldwerkers
Fietsronde 1 (algemene check)	11-06-2024	22:03	20:30	22:23	12	1	Geheel bewolkt	Droog	2
Fietsronde 2 (hotspot telling)	24-06-2024	22:07	20:00	23:00	22	1	Onbewolkt	Droog	2
Ronde 3 (hotspot telling)	02-07-2024	22:05	20:35	22:35	15	3	Geheel bewolkt	Droog	10



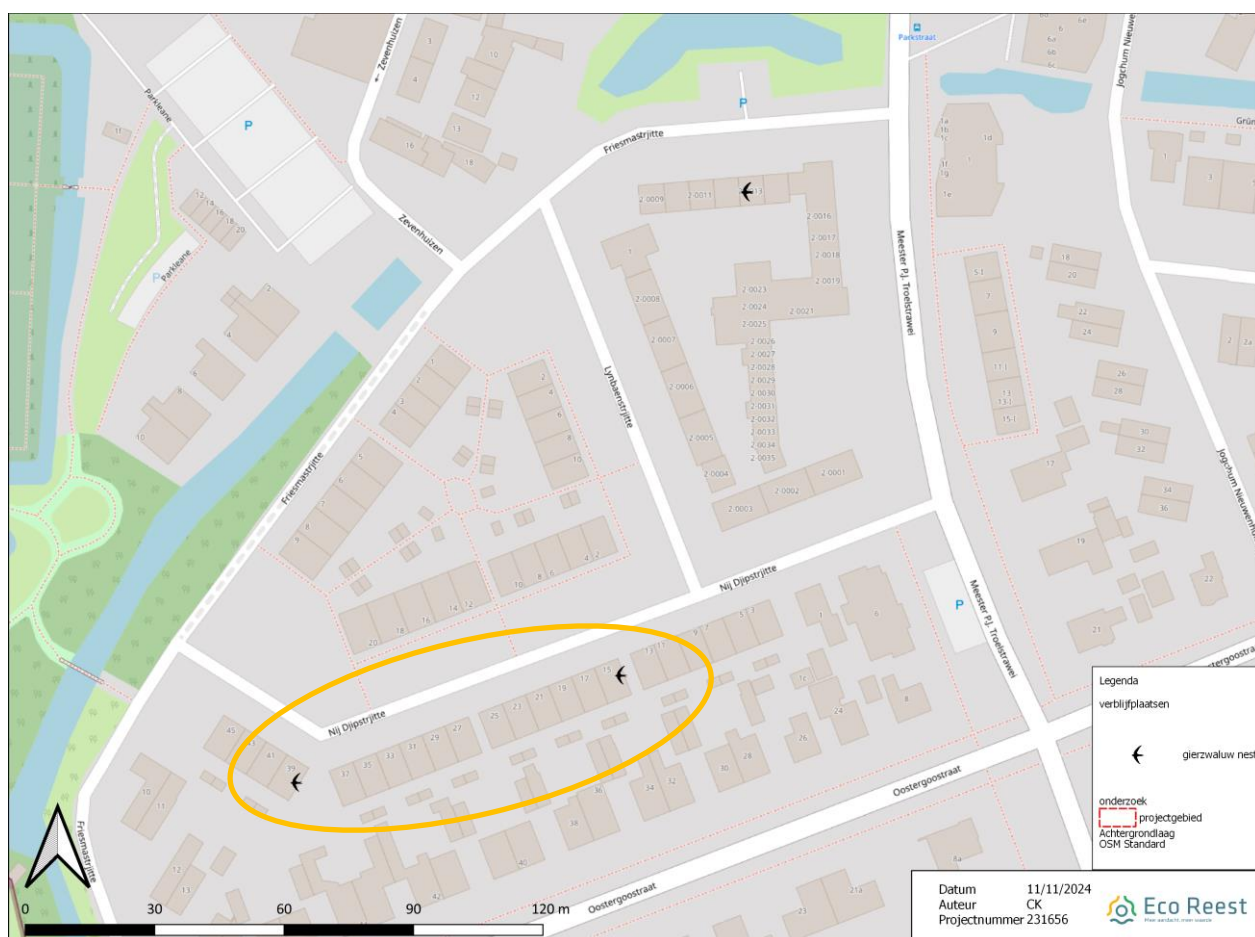
Figuur 3.1 De onderzochte hotspot locaties (geel gearceerd) binnen Grou (rood omlijnd), naar aanleiding van de fietsrondes. Ook weergegeven: nieuwbouw fase 1 (rode ster) en nieuwbouw fase 2 en 3 (blauwe ster).

4. Resultaten van de monitoring

4.1 Monitoring permanente compensatie

2024

Tijdens het onderzoek zijn twee invliegende gierzwaluwen vastgesteld in de ingebouwde gierzwaluwkasten aan Nij Djipstrjitte 15 en 39 (figuur 4.1). Het betreft aan de Nij Djipstrjitte 15 één van de linker kasten op de onderste rij. Hier is tevens geluid van gierzwaluwen uit de kast gehoord, dit betroffen waarschijnlijk jongen. Van de kasten op de Nij Djipstrjitte 39 is het niet helemaal duidelijk waar de gierzwaluw precies uitvloog. De invliegers zijn waargenomen tijdens de gierzwaluwronde op 2 juli 2024. Het is aannemelijk dat het hier om broedgevallen van gierzwaluw gaat, vooral op de locatie waar geluiden uit de kast zijn gehoord.



Figuur 4.1 Waarnemingen nestlocaties gierzwaluw in deelgebied 'midden'. In fase 2 zijn twee gierzwaluwen ingevlogen in aangebrachte inbouwkasten (geel omcirkeld).

Resultaten 2020 - 2023

De nieuwbouwwoningen worden sinds 2020 gemonitord. In 2020 betrof dit alleen fase 1 (Gruttostraat, Kievitstraat en Tureluurstraat). In 2021 was fase 2 ook klaar en in 2023 is ook fase 3 meegenomen.

In fase 1 zijn van 2020 tot en met 2023 geen nestlocaties van gierzwaluw aangetroffen. In 2024 is deze fase daarom niet intensief bekeken.

In 2021 zijn geen nestlocaties van gierzwaluw aangetroffen in de nieuwbouw van fase 2.

In 2022 zijn geen nestlocaties gevonden, echter toonden gierzwaluwen wel interesse in de inbouwkasten. Er zijn toen laat in het seizoen bouncende en invliegende gierzwaluwen waargenomen bij de inbouwkasten aan Nij Djipstrjitte 15 en 39. Mogelijk waren dit jonge dieren die de nestkasten inspecteerden.

In 2023 zijn geen nestlocaties in de voorzieningen in de nieuwbouwwoningen aangetroffen.

De resultaten van de onderzoeken vanaf 2020 tot en met 2024 zijn weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1. Overzicht resultaten monitoring inbouwvoorzieningen gierzwaluwen per fase per jaar (X= niet onderzocht).

	Fase 1	Fase 2	Fase 3
2020	Geen nestlocaties gierzwaluw	X	X
2021	Geen nestlocaties gierzwaluw	Geen nestlocaties gierzwaluw	X
2022	Geen nestlocaties gierzwaluw	Geen nestlocaties gierzwaluw Wel Bouncers en invliegers aan Nij Djipstrjitte 15 en 39	X
2023	Geen nestlocaties gierzwaluw	Geen nestlocaties gierzwaluw	Geen nestlocaties gierzwaluw
2024	X	Invliegende gierzwaluwen Nij Djipstrjitte 15 en 39	Geen nestlocaties gierzwaluw

Geluidsdragers





Het afspeLEN van lokgeluiden om gierzwaluwen naar een nieuwe nestlocatie te lokken heeft op andere locaties goed gewerkt. Om deze reden is het als aanbeveling opgenomen in het Kennisdocument Gierzwaluw (versie 2.0, juli 2023). Echter in Grou is de ervaring tot nu toe dat er sporadisch duidelijk op de geluiden gereageerd wordt door gierzwaluwen en dat dit geen wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan de ingebruikname van de voorzieningen. Het is hoopgevend dat er twee nestkasten bezet zijn door gierzwaluw. Naar verwachting is dat meer doorslaggevend op de bezetting van de andere nestkasten dan het wederom afspeLEN van lokgeluiden.

4.2 Omgevingscheck hotspots

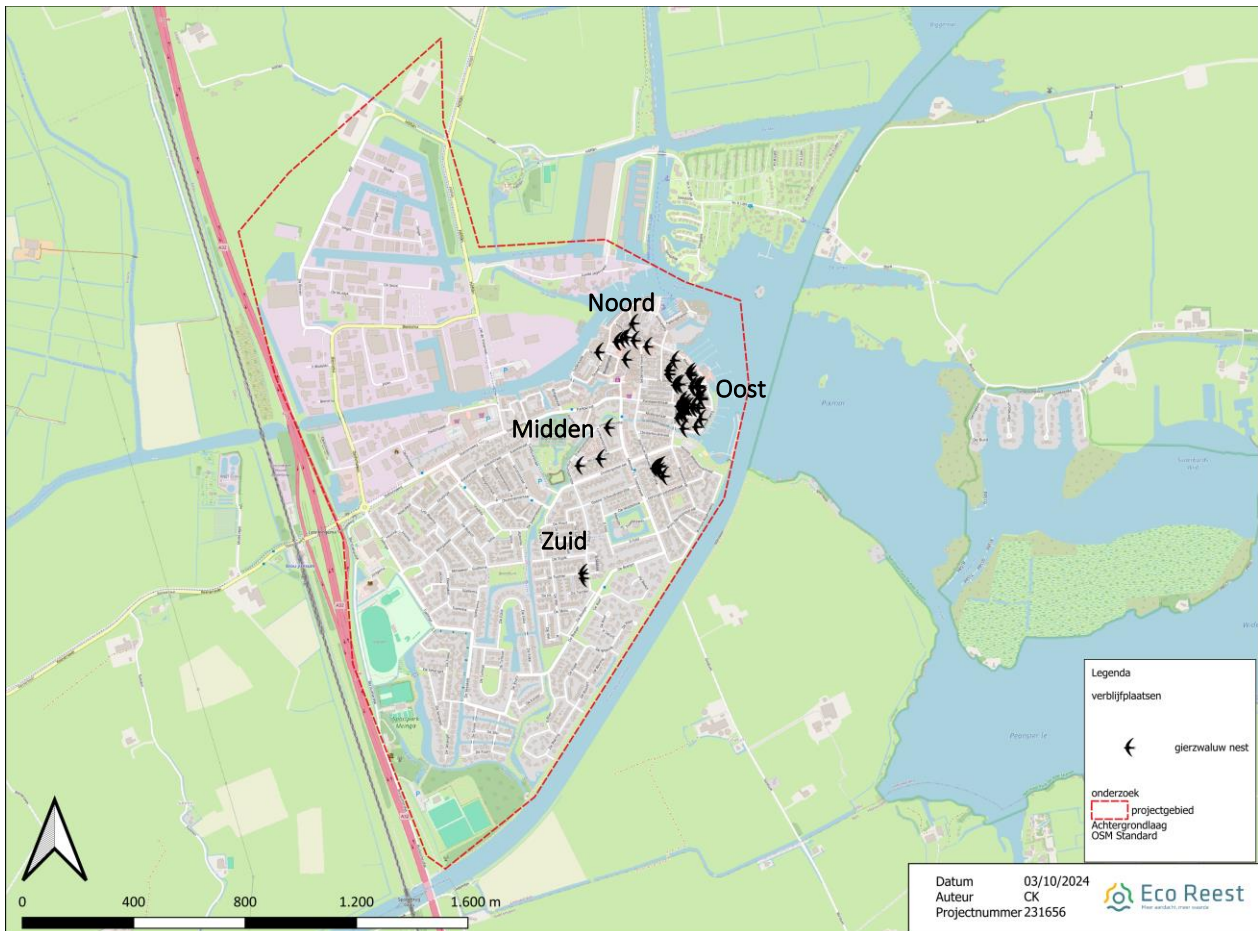
Tijdens het veldonderzoek zijn in totaal 65 nestplaatsen van gierzwaluw vastgesteld in de hotspots.

De gebieden zijn globaal ingedeeld in 'noord', 'oost', 'midden' en 'zuid'.

De volgende aantallen zijn per deelgebied waargenomen (zie ook figuren 4.4 tot en met 4.7):

-  9 nesten in gebied 'noord'
-  46 nesten in gebied 'oost'
-  10 nesten in gebied 'midden'
-  2 nesten in gebied 'zuid'

Een totaaloverzicht van de nestplaatsen is te vinden in figuur 4.2.



Figuur 4.2 Totaaloverzicht vastgestelde nestplaatsen in Grou.

De nestplaatsen bevinden zich met name onder het dak. Invliegopeningen zijn nokvorsten, kantpannen en loodslabben.

De hotspots die in 2014 zijn vastgesteld door Fûgelwacht Grou, zijn grotendeels zijn verdwenen. Het gaat daarbij om de volgende gebieden:

- ⚡ Stationsweg en omgeving;
- ⚡ De Vlet en omgeving;
- ⚡ Kanaalstraat, Friesmastrjitte en Lynbaenstrjitte.

De hotspots aan rondom de haven ('noord' en 'oost') zijn nog wel aanwezig. Ook aan het Master Wielsmaplein zijn nog relatief hoge aantallen aanwezig, met zeven nestlocaties in 2024. Opgemerkt wordt dat hier in 2023 twaalf nestlocaties zijn aangetroffen (Eco Reest, 2023). De hoogste aantallen zijn aangetroffen in het centrumgebied (hotspot "oost"), aan de Drachtsterweg, 1^e Oosterveldstraat, 2^e Oosterveldstraat en Paviljoenstraat. Dit zijn woningen uit de jaren twintig en dertig uit de vorige eeuw. Veelal zijn op de daken oranje dakpannen aanwezig, met voor gierzwaluw voldoende ruimte tussen (scheefliggende) dakpannen of bij kepers (figuur 4.3).



Figuur 4.3 Voorbeeld invliegopening gierzwaluw in woning centrumgebied.

Het is goed mogelijk dat er een onderschatting van het daadwerkelijke aantal gierzwaluwnesten in Grou heeft plaatsgevonden. Tijdens het gierzwaluwonderzoek was het niet mogelijk om alle woningen tegelijkertijd in de gaten te houden. Zodoende is het aannemelijk dat er nesten gemist zijn. Ingeschat wordt dat er sprake is van een onderschatting van 5 tot 10 procent.



Figuur 4.4 Waarnemingen nestlocaties gierzwaluw in deelgebied 'noord'.



Figuur 4.5 Waarnemingen nestlocaties gierzwaluw in deelgebied 'oost'.



Figuur 4.6 Waarnemingen nestlocaties gierzwaluw in deelgebied 'zuid'.

5. Conclusie

5.1 Monitoring permanente compensatie

Tijdens de gierzwaluwronde is geen reactie van gierzwaluwen waargenomen op afgespeelde geluiden. Tevens zijn weinig gierzwaluwen waargenomen nabij de nieuwbouw en de permanente compensatie (zowel de inbouwkasten als de gierzwaluwpannen). Er zijn slechts bij twee nestkasten gierzwaluwnesten vastgesteld. Opvallend is dat het gaat om dezelfde locaties waar in 2022 werd vermoed dat jonge gierzwaluwen de kasten inspecteerden. Dit wijst erop dat de inspectie door jonge gierzwaluwen vooraf gegaan is aan de ingebruikname. Dit biedt enig perspectief op verdere ingebruikname van de voorzieningen.

Het accepteren van de nieuwe nestgelegenheid hangt van meerdere factoren af. Het kan jaren duren voordat deze gebruikt worden. Het aandeel van de populatie gierzwaluwen dat gebruik maakt van nieuw aangeboden kunstnesten kan aanvankelijk laag zijn (tot 25%) en vervolgens in de loop van der jaren verder toenemen (BIJ12, 2023). Een voorbeeld dat genoemd wordt in het Kennisdocument van BIJ12, beschrijft dat het tot vijftien jaar heeft geduurd voordat nieuw aangebrachte kasten allemaal bezet zijn. In het onderhavige onderzoek zijn er in 2022 twee van de in 2021 aangebrachte inbouwkasten door jonge gierzwaluwen geïnspecteerd. Deze pas waren pas dit jaar (weer twee jaar later) voor het eerst in gebruik. Dit is mogelijk het begin van het in gebruik nemen van meer gierzwaluwoorzieningen door de populatie. Monitoring in de komende jaren zal moeten uitwijzen hoe zich dit verder ontwikkelt. Het is nog te voorbarig om uitspraken te doen over het succes van de aangebrachte voorzieningen in Grou.

De eerste kasten zijn in 2020 aangebracht. Het is zinvol om nogmaals een monitoring te doen na een langere gewenningsperiode, bijvoorbeeld over vijf jaar.

Op basis van de waarnemingen de afgelopen jaren lijkt het niet zinvol om het afspelen van lokgeluiden volgend jaar voort te zetten. We kunnen niet uitsluitend at het op langere termijn wel meerwaarde heeft.

5.2 Monitoring hotspots

Uit de monitoring van de hotspots is gebleken dat de bestaande hotspots, in 2014 vastgesteld door Fûgelwacht Grou, grotendeels zijn verdwenen.

De hotspot aan de Friesmastrjitte en Lynbaanstrjitte is verdwenen als gevolg van de sloop en nieuwbouw van fase 2 tot en met 5. Mogelijk zijn ook de overige locaties ongeschikt geworden als gevolg van woningrenovatie. In 2015 observeerde de Fûgelwacht, dat op plekken waar dakrenovatie is geweest een lichte daling in aantallen werd bemerkt (Fûgelwacht Grou, 2015).

De (daken van de) woningen in het centrumgebied zijn van groot belang voor de populatie gierzwaluwen in Grou, hier zijn verreweg de meeste nestlocaties geteld. Het betreft de woningen aan de Drachtsterweg, 1^e Oosterveldstraat, 2^e Oosterveldstraat en Paviljoenstraat en enkele hier omheen.

In 2014 zijn door de Fûgelwacht 212 nestlocaties waargenomen. Bij de monitoring van de hotspots in 2024 waren dit er 67. Ondanks dat hierbij moet worden opgemerkt dat er nestlocaties gemist zijn, met name buiten de hotspots waar het zwaartepunt van het onderzoek lag, is er wel sprake van een significante afname in tien jaar tijd. Het is daarom niet aannemelijk dat kolonies zich binnen Grou hebben verplaatst. Dit zou bovendien bij de fietsronde opgemerkt zijn. Het is wel mogelijk dat de kolonies zich hebben verplaatst naar meer geschikte gebieden buiten Grou, in dorpen in de omgeving. In Akkrum, Aldeboarn en Terherne zijn bijvoorbeeld diverse waarnemingen van gierzwaluwen, waarbij de hoogste aantallen vanaf 2015 werden waargenomen (NDFF, 2024). Dit kan een indicatie zijn van verplaatsingen van een deel van de populatie, maar dat kan op grond van de beperkte gegevens niet worden geconcludeerd. Het kan ook te maken hebben met een gebrek aan tellingen of registratie van gierzwaluwnesten voor 2015.

6. Advies

Omdat het soms jaren kan duren voordat mitigatie van gierzwaluw in gebruik wordt genomen en in 2024 wel de eerste waarneming van broedgevallen in de nieuwe voorzieningen is gedaan, wordt geadviseerd om over circa vijf jaar nog een monitoringsronde bij de nieuwbouw uit te voeren. Het afspelen van lokgeluiden in het komende jaar lijkt geen meerwaarde te hebben. Mogelijk is dit op de langere termijn anders.

De (daken van de) woningen in het centrumgebied zijn van groot belang voor de populatie gierzwaluwen in Grou. Het gaat momenteel met name nog om de woningen aan de Drachtsterweg, 1^e Oosterveldstraat, 2^e Oosterveldstraat en Paviljoenstraat en enkele hier omheen. Het betreft oudere woningen uit de jaren twintig en dertig uit de vorige eeuw. Geadviseerd wordt dak werkzaamheden op deze locaties zo veel mogelijk te vermijden. Het is van belang bij eventuele werkzaamheden waarbij dakpannen verwijderd worden extra rekening te houden met gierzwaluw, bijvoorbeeld door werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Aantasting van nestlocaties wordt bij voorkeur zo veel mogelijk worden vermeden. Als dat niet mogelijk is kan met gierzwaluwen rekening gehouden worden door nieuwe nestlocaties aan te beiden die de oorspronkelijke nestlocatie zo veel mogelijk benaderen in locatie en soort.

6.1 Verantwoording

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest BV aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur / documenten

BIJ12 (2023). Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 2.0, juli 2023

Eco Reest (2017). Nader onderzoek vlermuizen, gierzwaluwen en huismussen ter plaatse van: Meester P.J. Troelstrawei e.o. te Grou. Projectnummer 161840. 9 november 2017.

Eco Reest (2023). Monitoring mitigerende maatregelen met inzet lokgeluiden gierzwaluwen ter plaatse van nieuwbouw fase 1, 2 en 3 te Grou. Projectnummer 221601. 14 november 2023.

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2023). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie nov 2023.

Internet

www.BIJ12.nl

<https://fugelwachtgrou.nl/resultaten/zwaluwen/zwaluwen-2014/> (geraadpleegd op 7 november 2024)

<https://fugelwachtgrou.nl/resultaten/zwaluwen/zwaluwen-2015/> (geraadpleegd op 7 november 2024)

www.NDFF.nl¹ (datum: oktober/november 2024)

¹ In dit rapport worden gegevens gebruikt welke (deels) afkomstig zijn uit de NDFF. Deze mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.